

előítélet nem attitűd, hanem életforma – megbízhatóságát további empirikus vizsgálatokkal kívántuk alátámasztani. A más populáción (egyetemisták) és eltérő szocio-kulturális közegben lebonyolított adatfelvételek 2008-ban, a következő egyetemeken társadalomtudományi szakos hallgatók N=100-100 fős mintáján készültek: Debreceni Egyetem, Kuopioi Egyetem, Babes-Bolyai Egyetem, Szibériai Állami Egyetem, Corki Egyetem. A középiskolás kutatás során alkalmazott kérdőív a nemzeti attitűdök vizsgálatával (Dekker-Malova modell) is kiegészült.

Nemes Gusztáv¹³¹, PhD

Porszemek a gépezetben. Redisztribúció, reflexivitás és helyi intézmények a vidékpolitikában

(Dust-motes in the machinery. Redistribution, reflexivity and local institutions in rural policy)

A Leader Program, az 'Új vidéki paradigma' (többszintű kormányzás, decentralizáció, helyi részvétel, stb.) legjellemzőbb manifesztációja az Európai Unió szakpolitikái között, amely program jelentős eredményeket ért el az elmúlt két évtizedben, és egyre fontosabb szerepet kapott az EU-ban. Ugyanakkor a források bővülése együtt járt a központi kontroll, a menedzsment szemlélet és az intézményi komplexitás erősödésével, ami sokak szerint veszélyezteti a program jövőjét és kihívást jelent az új vidéki paradigma számára. Mindezt az újabb keletű fejlesztési szakirodalom - nemcsak a LEADER programmal, hanem általában a központi redisztribúcióval kapcsolatban - a 'project state' avagy 'az elprojekttesedett állam' összefüggéseiben tárgyalja.

A 'vidékfejlesztési rendszerek' és a 'reflexív ügynökség' területén végzett korábbi kutatások alapján az előadás kísérletet tesz a 'project state' és a vidékfejlesztési elméletek gyakorlati alkalmazásának összekapcsolására. Olyan konstrukciókat keresünk, melyek a többszintű kormányzás rendszerén belül segíthetnek a projektek által eluralt újraelosztási mechanizmus működési problémáinak áthidalásában és végső soron lehetővé teszik a vidék harmonikus fejlődését.

Az előadás tárgyalja a reflexív (vertikális és horizontális) harmonizáció lehetőségeit. Ez a különféle erőforrások és projektek összefűzése révén teremti meg a helyi szereplők számára azt a védett teret, amelyben már képesek dolgozni környezetük fejlesztése érdekében, ellenállva az olykor káros külső hatásoknak és kiküszöbölve a 'project state' által generált problémákat. Bemutatjuk a reflexív ügynökséget, mint a mediáció kulcsintézményét és elméleti megközelítésünket alkalmazzuk az EU LEADER Program hazai és Dél-európai megvalósításának elemzésére.

Németh György¹³²

Az újraelosztásról (Redistribution)

Az újraelosztás, és a rá épülő szolidaritás jól ismert és gyakran használt szociológiai, különösen szociálpolitikai fogalom. De mint közgazdasági fogalom meglehetősen kidolgozatlan és tévedésektől terhelt. A mellett érvelek, hogy a szociálpolitika kulcsfogalma nem lehet más, mint a közgazdasági értelemben vett újraelosztás, és az ebből levezetett, közgazdasági értelemben vett szolidaritás. Ehhez azonban szükség van e fogalom

¹³¹ MTA Közgazdaságtudományi Intézet

¹³² szociológus-közgazdász

kidolgozására. Közgazdasági értelemben akkor beszélhetünk szolidaritásról, ha (1) jövedelem-újraelosztás történik, és ha annak iránya (2) a magasabb jövedelműektől az alacsonyabb jövedelműek felé irányul. Ha utóbbi fordítva történik, akkor perverz újraelosztásról beszélünk. Az ennél „puhább” újraelosztás és szolidaritás fogalom könnyen zsákutcába viszi a szociálpolitikai gondolkodást.

A társadalombiztosítást is a közgazdasági értelemben vett újraelosztás fogalmának segítségével határozom meg. Eszerint a társadalombiztosítás és a biztosítás abban különbözik egymástól, hogy utóbbi esetén az egyéni egyenértékűség elvét alkalmazzák, és ideáltipikus esetben nincs szó újraelosztásról (vagyis a biztosítási újraelosztás fogalma nem létezik). Ezzel szemben társadalombiztosítás esetén a kollektív egyenértékűség elvét alkalmazzák, ami miatt a biztosítási elem mellé szolidaritási elem is kerül (vagyis a társadalombiztosítás a biztosítás és a szolidaritás mixe), de a társadalombiztosítás egészében nem szolidaritás.

Ennek gyakorlati következményeként megállapíthatjuk, hogy az államháztartás ma használatos számbavételi rendszere hibás, és a jóléti újraelosztás valójában sokkal kisebb mértékű, mint a jóléti kiadások/GDP hányados mutatja. Egyes esetekben csak elméletileg vagyunk képesek a biztosítási és a szolidaritási elem szétválasztására (például egészségügy, oktatás), másutt ezt gyakorlatilag is meg tudjuk tenni (például családtámogatás). Lehetséges olyan nyugdíjreform, melyből kizárjuk a szolidaritási elemet. A szerző bevezeti a ma használatostól lényegesen eltérő vertikális és longitudinális (horizontális) újraelosztás fogalmát, és erre támaszkodva átértelmezi a felosztó-kirovó fogalmát.

A szerző végső konklúziója, hogy az államháztartástan a közgazdaságtan „alulfejlett” ága, ami visszafogja a szociálpolitikai gondolkodás fejlődését is. Az újraelosztás közgazdasági fogalmának bevezetése mindkettőnek lökést adhat.

Nagy Péter Tibor¹³³, DSc

Antidemokratikus beállítódás és iskolázottság

(Anti-democratic attitudes and educational level)

Az előadás alapjául szolgáló kutatás bizonyos állításokkal illetve személyekkel való rokonszenvet – egy elméleti érvelés alapján antidemokratikus attitűdnek ill. antidemokratikus cselekvési potenciálnak definiál. Az iskolázatlanoktól az iskolázottak felé haladva csökken a „antidemokratikussági-index”, az egyetemi diplomásoknál azonban a trend megfordul, és újra megközelíti az átlagot. A két érettségit adó iskolatípus végzettjei között a gimnáziumé rendelkezik antidemokratikusabb attitűddel. A többváltozós elemzés az antidemokratikusság és iskolázottság kapcsolatát más változókra kontrollálta, s fontos bizonyítékokat talált az antidemokratikusság és a státuszinkonzisztencia, az egyedül élő házas mivolt, a agrár és közlekedési szféra, ill. a felekezethez tartozás, a templomjárás között. A különbségek kitapinthatók az értelmiségén belül az orvosok, mérnökök magas antidemokratikusságával. A kis falvak mellett – a Budapesttel szemben konkurenciális helyzetben lévő – igazi nagyvárosok tekinthetők erősebben antidemokratikusnak. Az idősebbek között erősebb az antidemokratizmus, az 1963/67-ben született nemzedék a leginkább védett az antidemokratikus eszméktől, s azóta lényegében folyamatos romlás látható.

¹³³ Eötvös Loránd Tudományegyetem